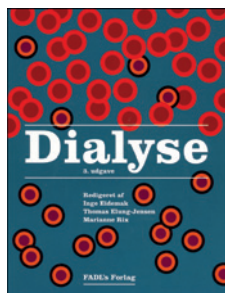

God håndbok i dialyse

Inge Eidemak, Thomas Elung-Jensen,
Marianne Rix, red.

Dialyse

3. utg. 247 s, tab, ill. København:
FADL's Forlag, 2011. Pris DKK 300
ISBN 978-87-7749-567-0

Denne tredje utgaven av *Dialyse*, som første gang ble utgitt i 1999, er en håndbok primært skrevet for yngre leger, men den er også egnet for sykepleiere, studenter og annet helsepersonell som kommer i kontakt med dialysepasienter.

De 27 kapitlene dekker de mest sentrale kliniske temaene i dialysebehandling og ved preterminal nyresvikt. Donor- og resipientutredning er belyst i eget kapittel, mens nyretransplantasjon nesten ikke er berørt.

Kapitlene er skrevet av spesialister på sine fagfelt. Innholdet er fagfellevurdert, og både forfatter og referent er navngitt for hvert kapittel. De fleste kapitlene er skrevet av nefrologer, men tverrfagligheten i dialysebehandlingen speiles i forfatterlisten hvor også sykepleiere, ingeniører, sosionom og fysioterapeut er bidragsytere. Alle universitetsklinikkerne er involvert, og slik sett fremstår boken som et felles dansk nasjonalt prosjekt.

Hvert kapittel følges av noen ganske få litteraturhenvisninger – kapitler i større lærebøker, oversiktsartikler i sentrale tidsskrifter, internasjonale og nasjonale (danske) retningslinjer. Stikkordregisteret er oversiktlig, og dessuten finnes nettadresser til internasjonale retningslinjer, nyreforeninger og registre.

Layouten er tiltalende med gode illustrasjoner og faktabokser. Avbildet teknisk utstyr er av det nyeste på markedet, og godt gjenkjennbart fra norske dialyseavdelinger. Teksten er lettlest med oversiktlige, korte underkapitler. Redaktørene har klart å holde rammen for en kortfattet håndbok til tross for stadig økende kunnskapsmengde.

Boken er innrettet mot klinisk hverdag hvor erfaringsbasert kunnskap med mange konkrete råd og anbefalinger for problemløsning er tatt inn på en naturlig måte. Dette har ikke skjedd på bekostning av patofysiologi, patogenese og teknologiske forutsetninger som ligger til grunn for ulike behandlingsalternativer.

Hemodialyse og peritonealdialyse er likeverdige behandlingsalternativer, hvor man, ved de fleste nefrologiske sentre i Norden, anbefaler peritonealdialyse som førstevalg ved start av behandling. I tråd med denne strategien er presentasjonen av disse alternativene nokså velbalansert. Peritonealdialysekatetre og vaskulær tilgang for hemodialyse er belyst i egne kapitler, likeså dialysedosering og medikamentdosering i dialyse. Barn i peritonealdialyse og hemodialyse har egne kapitler. Kardiovaskulær overdødelighet ved terminal nyresvikt er en stor behandlingsmessig utfordring, noe som speiles i presentasjonen av mineralmetabolisme, vaskulær kalsifisering, renal anemi, hypertensjon og hjerte- og karsykdom. Kostholdsråd og ernæring står sentralt i uremibehandlingen og presenteres i eget kapittel. Det samme gjelder hormonelle forstyrrelser, seksuell dysfunksjon og graviditet.

Med tanke på målgruppen treffer boken godt. Den har sin naturlige plass ved dialyseavdelinger og som innføring og praktisk veileder for leger og studenter med interesse for nefrologi.

Håvard Aksnes

Medisinsk avdeling
Sykehuset Innlandet Lillehammer

Helsekommunikasjon til folket

Gunilla Jarlbro

Hälsokommunikation

En introduktion. 3. utg. 152 s, tab, ill.
Lund: Studentlitteratur, 2010. Pris SEK 161
ISBN 978-91-44-05876-4

Dette er tredje utgave av *Hälsokommunikation*. Gunilla Jarlbro er professor i medie- og kommunikasjonsvitenskap ved Lund universitet. Hun ble engasjert i helsekommunikasjon i 1980-årene da hiv/aids kom til Skandinavia, og mange av eksemplene som benyttes, er hentet fra dette arbeidet.

Forfatteren belyser hvordan helsekommunikasjon kan brukes i primærprofylakse av sykdom. Siktemålet er ikke kommunikasjon i forbindelse med behandling og rehabilitering. Hun tar i liten grad opp individrettet helsekommunikasjon, men fokuserer på forebyggende tiltak gjennom informasjon og kommunikasjon overfor grupper i befolkningen. Det som skiller denne utgaven fra den forrige i 2004, er først og fremst et nytt kapittel om Internett som arena for helsekommunikasjon.

Forfatteren er opptatt av at kommunikasjon er en toveisdialog i motsetning til helseopplysning og helseinformasjon som i stor grad er en enveisprosess. I en kommunikasjonsprosess er det en symmetrisk relasjon mellom sender og mottaker. En viktig forutsetning for en vellykket kommunikasjon er at budskapet oppfattes likt av sender og mottaker. Et vanlig problem er at sender, f.eks. helsemyndigheter, tenker i et makroperspektiv når de utformer sitt budskap, mens mottakeren er opptatt av et mikroperspektiv: Hva betyr dette for meg?

Det har vært tradisjon for at leger og annet helsepersonell er de som i hovedsak har utformet og formidlet ny og viktig medisinsk kunnskap til befolkningen. Helsepersonell er selvsagt helt nødvendige premissleverandører i en slik prosess. Men utformingen og formidlingen av budskapet er det ikke sikkert at det er helsepersonell som bør gjøre. Når målet er å unngå røykedebut hos ungdom, eksperimentering med narkotiske stoffer eller usikker sex, er det sannsynligvis sendere med en annen bakgrunn og bedre kommunikasjon med målgruppene som har størst mulighet for å lykkes.

I Sverige har man hatt en mye tøffere innstramming av helsebudsettene enn det vi foreløpig har hatt i Norge. Alle tiltak som har primærprofylakse som målsetting, må gjennomgå en grundig analyse av kostnader og forventet effekt. Målgruppene må defineres og analyseres både med henblikk på kommunikasjonsform, kunnskapsnivå, økonomi og kulturell bakgrunn. Jo mer man vet om målgruppen, og jo mer man legger opp til toveisdialog, desto større sjanse har man for å lykkes. Det er utarbeidet egne sjekklister som må tilfredsstilles før et tiltak kan iverksettes.

Boken er oppdatert frem til 2010, selv om de fleste referansene er fra 1990-årene. *Hälsokommunikation* er en kortfattet og lettlest bok om et tema som først og fremst er relevant for dem som planlegger formidling av ny medisinsk kunnskap til grupper i befolkningen. For disse vil jeg absolutt anbefale boken.

Kjell Haug

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen